

Samenwerken in functie van toegankelijkheid

Een toegankelijke kinderopvang uitbouwen kan je niet alleen. Samenwerken met andere organisaties, een netwerk uitbouwen en buurtgericht werken kan veel bijdragen. Samenwerking kan steun bieden, maar ook ervaring en knowhow, die zoveel groter is dan wat je ooit op je eentje kan opbouwen. Samenwerken met andere organisaties kan ook bijdragen tot een betere toeleiding van gezinnen en dus het bereiken van een meer divers publiek en dit voor alle diensten in de samenwerking. Zo maken jullie samen werk van het verlagen van mogelijke drempels.

Samenwerken kan verschillende vormen aannemen. Het kan gaan over een éénmalig contact om elkaars werking te leren kennen, een ad hoc samenwerking voor tijdelijke projecten, het uitwisselen van bepaalde expertise, het voorbehouden van opvangplaatsen, een netwerksamenwerking waarin krachten worden gebundeld en toeleiding en doorverwijzing verbeterd.

Welke vorm van samenwerking je ook ambieert, een belangrijke eerste stap is vaak het kennismaken met verschillende organisaties in de buurt. Welke organisaties werken er in de buurt? Weet je wat ze doen en waarvoor je bij hen terecht kan? Welk publiek bereiken zij? En ook het omgekeerde: kennen andere organisaties de kinderopvang en hebben ze hierover correcte informatie? Zeker in het kader van toeleiding is dat belangrijk.

Samenwerking kan tegengaan dat de dienstverlening voor kinderen en ouders te gefragmenteerd en versnipperd is. Men gaat samen op zoek om het aanbod nog beter af te stemmen op de noden van kinderen en gezinnen in de buurt. Door expertise, ervaringen en deskundigheid samen te brengen, weet je meer en kun je beter aansluiten bij de complexiteit van bepaalde vragen van gezinnen. De kinderopvang hoeft niet op allé vragen van ouders een antwoord te geven, maar kan waar nodig en indien het gezin het wenst, helpen om stappen te zetten naar andere diensten. Idealiter horen gezinnen dus niet 'deze vraag is niet voor ons', maar gaan professionals samen met de gezinnen op zoek naar gepaste ondersteuning.

Door bovendien zichtbaar te zijn in de buurt (bv. deelname aan een straatfeest, boodschappen te doen in de buurt, te gaan spelen in het naburige park, ...) geef je je kinderopvang een positief gezicht in de buurt. Drempelverlaging werkt goed op buurtniveau. Het zorgt voor meer bekendheid en appreciatie en maakt dat je andere gezinnen bereikt dan via je gebruikelijke informatiekkanalen (vb. gemeentelijke website).

Het samenwerken met verschillende organisaties aan toegankelijkheid is werken aan kwaliteit voor iedereen. Of anders gezegd: nadenken over specifieke doelgroepen (bijvoorbeeld meer heldere communicatie, sterker investeren in basisvertrouwen, betere doorverwijzing, ...) is een manier om te werken aan basiskwaliteit en komt alle gezinnen ten goede. Dit wordt vaak omschreven als 'proportioneel universalisme'.

Aandachtspunten en tips

- Als je wilt samenwerken, moet je eerst en vooral uitmaken: met welk doel en met wie? Maak een analyse van je buurt, welke organisaties zijn aanwezig, met wie werk je samen of met wie kan samenwerken interessant zijn... Breng ook reeds bestaande samenwerkingsverbanden in beeld (vb. in kader van Huis van het Kind). Neem deel aan het Lokaal Overleg Kinderopvang en werk actief mee bij het realiseren van het Lokaal Loket kinderopvang in je gemeente/stad. Bedenk ook wat de meerwaarde is om als voorziening met die bepaalde partners samen te werken: wat kan deze organisatie jou misschien bieden? Wat kan jij hen bieden? Op welk vlak zouden jullie de krachten kunnen bundelen?
- Wil je samenwerken op vlak van toegankelijkheid? Ga dan na welke andere organisaties (kunnen) werken als 'toeleiders' voor potentiële ouders in de kinderopvang. Wie zijn nu al belangrijke toeleiders voor de kinderopvang? Wie zou als toeleider kunnen dienen? Denk hierbij aan mogelijkheden over verschillende levensdomeinen heen. Zo is het OCMW een onmisbare partner, maar denk ook aan: consultatiebureau Kind en Gezin, dokterspraktijk, wijkgezondheidscentra, sociale dienst (ziekenhuis), revalidatiecentrum, scholen en CLB, Vlaams agentschap voor personen met een handicap, centrum voor algemeen welzijnswerk (CAW), Centrum Geestelijke Gezondheidszorg (CGG), Verenigingen waar armen het woord nemen, Pleegzorg, Centrum voor Inclusieve kinderopvang, Centra voor volwassenenonderwijs (CVO), Centra voor basiseducatie, Onthaalbureau inburgering, Huizen van het Nederlands, De werkwinkels, VDAB, Sociale economie, Buurthuizen ...
- Wil je meer informatie over het werken met toeleiders? In de VVSG-nota 'samenwerking met externe personen of organisaties i.f.v. een toegankelijke kinderopvang' staat beschreven hoe je het eerste contact kunt leggen met toeleiders en hoe je goede samenwerking op poten kunt zetten. Bij de nota zit een uitgebreide lijst met toeleiders die je kunt contacteren, met wat uitleg over de doelstellingen van elke organisatie.
- Door nauw samen te werken met organisaties die ouders ondersteunen in het leren van de Nederlandse taal, het zoeken naar werk... bied je gezinnen de kans om de kinderopvang te leren kennen. Door samen te werken met dergelijke organisaties, vinden gezinnen makkelijker de weg naar kinderopvang. Dit kan bijvoorbeeld door opvang te bieden aan kinderen wanneer ouders een cursus volgen of een sollicitatiegesprek hebben, door een bezoek aan je opvang te regelen voor cursisten zodat ze een concreter beeld krijgen van kinderopvang, door onderling expertise te delen over communiceren met anderstaligen, ...
- Samenwerken gebeurt niet enkel aan de vergadertafel. Ga daarom op zoek naar mogelijke dingen om samen te doen. Denk bijvoorbeeld aan een bezoek aan elkaars organisatie, samen een activiteit organiseren, ... Door samen projecten te doen met organisaties, zoals activiteiten organiseren voor ouders en/of kinderen, lokalen delen, een buurtfeest organiseren ... leer je elkaar beter kennen én leert het publiek van elke organisatie de andere organisatie, zijn werking en medewerkers kennen. Op termijn kan dit drempelverlagend werken.

- Vooraleer je een organisatie gaat bezoeken, denk je in team best na over hoe je jezelf wil profileren. Wat wil jij tonen over jouw organisatie? En denk na over wat je wil te weten komen van de organisaties die je bezoekt: wat wil je zien, horen, vragen ...? Voorzie ook tijd om na het bezoek te reflecteren op wat je hebt gezien en gehoord en wat dit voor jouw concrete praktijk kan betekenen.
- Langdurige samenwerkingen opzetten gaat niet vanzelf. Het is belangrijk om hier voldoende tijd voor te nemen. Spreek goed door wat elke partner van de samenwerking verwacht, welke rol elk van jullie kan opnemen, welke uitgangspunten jullie al dan niet delen... Ga altijd op zoek naar wat de win kan zijn voor allé partijen.
- Het kan zinvol zijn om samen met een ervaringsdeskundige in de armoede en sociale uitsluiting jouw werking onder de loep te nemen. Dit geeft een ander, aanvullend perspectief. Welke drempels kunnen ouders hinderen en wat voor mogelijkheden zijn er om alle ouders te bereiken en zich welkom te doen voelen? Kinderopvangvoorzieningen die hebben samengewerkt met een ervaringsdeskundige zijn hierover positief: je krijgt zinvolle feedback waar je vanuit je eigen perspectief niet altijd bij stil staat en op basis waarvan je je werking kan aanpassen om een toegankelijker kinderopvang te worden.
- ...

Enkele praktijkvoorbeelden

In dialoog met een ervaringsdeskundige

De diensten voor gezinsopvang baby's en peuters van Machelen en Beersel en kinderdagverblijf 't Wisterke in Kontich gingen tijdens een avondteam in dialoog met een ervaringsdeskundige in de armoede en sociale uitsluiting. Ze ervoeren dat die bril binnenbrengen voor hen beter werkte dan de theorie ("het blijft beter hangen"). De ervaringskundige bracht concrete, herkenbare situaties aan die ze samen bespraken (bijvoorbeeld herhaaldelijk te laat komen, opvang niet annuleren bij ziekte, geen nieuwe luiers meebrengen, ...). Die erkenning en de wisselwerking tussen de bril van de ervaringsdeskundige en de bril van de kinderbegeleiders zorgde voor meer begrip. Het liet hen toe te reflecteren op het professioneel handelen in de contacten met een grote diversiteit aan gezinnen en gaf aanleiding tot concrete acties. Zo kwamen ze er in kinderdagverblijf 't Wisterke in Kontich toe om veel meer tijd te besteden aan gesprekken met ouders. Zo krijgen ze meer informatie over de achtergrond van gezinnen en kunnen ze zich beter inleven in het perspectief van ouders.

Belangrijke randvoorwaarde bij het inschakelen van een ervaringsdeskundige is wel dat dit niet een eenmalige avondvorming is, maar ingebed zit in een traject waarbij ook vooraf en nadien voldoende tijd wordt vrijgemaakt om hierover te reflecteren en na te denken over acties om de opvang toegankelijker te maken.

Samenwerken met de integratiecoach

Bij de dienst voor onthaalouders in Beersel merkten ze dat het voor vele ouders moeilijk kan zijn om de stap te zetten naar de kinderopvang. Na een avondteam waarop ook de integratiecoach van de

gemeente aanwezig was, zien ze de integratiecoach nu meer als een schakel tussen dienstverlening en ouders. Van zodra een ouder contact heeft met het sociaal huis en blijkt dat kinderopvang een mogelijkheid is, wordt de integratiecoach ingeschakeld. De integratiecoach fungeert als een vertrouwenspersoon voor de ouders en is een verbindende factor tussen de dienst, de onthaalouders zelf en de ouders in kwestie. De integratiecoach gaat mee met de ouders naar de eerste gesprekken en bezoeken aan de dienst en de onthaalouder. Waar ouders vroeger meer argwanend stonden tegenover de kinderopvang, kunnen ze kinderopvang nu meer waarderen en begrijpen omdat de integratiecoach hen meer meeneemt in het verhaal. De integratiecoach helpt ouders en kinderopvang elkaar te leren kennen en zorgt ervoor dat wensen, noden en bekommernissen van bij de start benoemd kunnen worden. Ook de onthaalouders kunnen de integratiecoach zo als ondersteunend ervaren tijdens die eerste contacten.

Voorstelling van de eigen organisatie

Tijdens het traject in kinderdagverblijven De Pelikaan en De Driewieler in Oostende werd beslist om in te zetten op bekendheid in de buurt. Enerzijds wilden beide kinderdagverblijven meer te weten komen over organisaties in de buurt en anderzijds wilden ze zichzelf ook meer gekend maken in de buurt. Daarom dachten de kinderbegeleiders eerst na over hoe ze zichzelf zouden voorstellen aan andere organisaties. Ze maakten collages die vertelden wat ze belangrijk vonden in het werken met kinderen, het werken met ouders en het werken in de buurt. Ze stelden deze collages voor aan elkaar en kwamen zo tot een gedragen beeld over hun eigen werking. Je werking voorstellen aan een ander is dus tegelijkertijd werk maken van interne visievorming.

Welzijnscarousel

Om de verschillende organisaties in de buurt beter te leren kennen, organiseerden de kinderdagverblijven De Pelikaan en De Driewieler in Oostende een kleine welzijnscarousel. Kinderbegeleiders deden eerst een analyse van de buurt en beslisten dan zelf welke organisaties zij interessant zouden vinden om te bezoeken. Naast de organisaties beter leren kennen, was ook beter kunnen doorverwijzen één van de achterliggende doelen. Samen maakten ze een 'kijk – en luisterwijzer'. De kijk- en luisterwijzer was een hulp om accenten en voorbeelden in de werking naar kinderen, ouders, team en buurt van de te bezoeken organisaties te beluisteren en te noteren.

Eén van de organisaties die werd bezocht, was het Huis van het Kind. Zowel de kinderbegeleiders als de leidinggevenden vonden dit bezoek heel waardevol. Ondertussen is er ook een structurele samenwerking ontstaan en namen kinderbegeleiders, kinderen en ouders reeds deel aan enkele activiteiten van het Huis van het Kind. Het idee leeft om ook samen te werken voor de week van de opvoeding. Naast een startende samenwerking met het Huis van het Kind, had dit welzijnscarousel ook nog andere effecten. Het team voelt zich versterkt in het kunnen doorverwijzen van ouders naar het Huis van het Kind. Doordat ze nu zelf beter weten welke organisaties er allemaal in de buurt aanwezig zijn en wat ze precies doen, kunnen ze ouders efficiënter en laagdrempeliger doorverwijzen.

Samenwerken binnen het organiserend bestuur om drempels te verlagen

Een gemeente/OCMW biedt een diversiteit aan dienstverlening. Kinderopvang kan daar onderdeel van zijn. Ook binnen zo'n bestuur is samenwerking van belang en kan je deze ook versterken. In buitenschoolse opvang Kinderclub De Regenboog in Vorselaar zal bijvoorbeeld steeds dezelfde maatschappelijk werker drie avonden per week aanwezig zijn in om een voor ouders meer vertrouwd gezicht te zijn. Hij neemt dan de functie op van kinderbegeleider. Op die manier wil men de betrokkenheid tussen gezinnen, opvang en maatschappelijk werker versterken en de drempel naar elkaar verlagen. Door de aanwezigheid van de maatschappelijk werker in de opvang is het voor iedereen makkelijker aan hem vragen te stellen en zich ondersteund te voelen. Kinderopvang en sociale dienst werken zo ondersteunend voor elkaar.

In buitenschoolse opvang 't Meykevertje in Wachtebeke kunnen ouders die in contact staan met de sociale dienst, een week vroeger inschrijven voor de opvang. De verantwoordelijke bekijkt met iemand van de sociale dienst of er ouders zijn die een vervroegde inschrijving nodig hebben en probeert zo meer aandacht te hebben voor toegankelijkheid voor mensen uit kwetsbare groepen.

Huiswerkbegeleiding

Buitenschoolse opvang Kinderclub De Spetter in Merksplas coördineert het Brugfigurenproject. Dit project betreft huiswerkbegeleiding aan huis voor kwetsbare kinderen. Met de hulp van vrijwilligers en studenten lerarenopleiding van Thomas More maakt deze (t)huiswerkbegeleiding de brug tussen school, opvang en het verenigingsleven. Het is de opvang die zorgt voor de match tussen gezinnen en de vrijwilligers. Zij zijn goed geplaatst om dit te doen omdat ze de gezinnen en kinderen zeer goed kennen. Er is overleg met de school en de zorgleerkracht om de nood aan huiswerkbegeleiding te detecteren. De huiswerkbegeleiding kan drie keer per week plaats vinden in de buitenschoolse opvang en/of één keer per week aan huis.

Op bezoek bij je burens

In buitenschoolse opvang 't Meykevertje in Wachtebeke is het bestaande tweedehandswinkeltje verhuisd naar een gebouw naast de buitenschoolse opvang. Op die manier is het nog gemakkelijker voor kinderbegeleiders om door te verwijzen. Door verhalen van anderen te horen kwam de verantwoordelijke op het idee om deze actie nog meer te verduurzamen door ook eens met de kinderbegeleiders op bezoek te gaan zodat ze zelf ook beter weten naar waar en naar wie ze ouders doorverwijzen. De opendeurdag van de opvang werd ook samen georganiseerd met de opendeurdag van het tweedehandswinkeltje. Zo konden ouders en anderen de verschillende werkingen onmiddellijk leren kennen.

Nodig je burens uit

De kinderdagverblijven Kameleon en Pieternel in Sint-Niklaas namen deel aan Burendag Kinderopvang (tijdens Dag van de Zorg 2018). Ze maakten er een echt feest van voor hun team, de kinderen en ouders, maar ook hun familie en vrienden waren welkom. Verder nodigden ze ook gericht en persoonlijk referentiepersonen uit van organisaties in de buurt en mogelijke partners om mee samen te werken. Een ideale gelegenheid om de meerwaarde van kinderopvang in de verf te zetten en om

‘gezichten te kunnen verbinden’ aan al die verschillende organisaties. Die reflex om buurtorganisaties, lokaal beleid, partners en potentiële partners uit te nodigen is er nu nog steeds bij de verschillende feesten die ze organiseren.

Ook buitenschoolse opvang 't Meykevertje in Wachtebeke is bij festiviteiten alert voor de

zichtbaarheid voor en/of aanwezigheid van andere organisaties uit de buurt. Zo plaatsten ze bijvoorbeeld tijdens de opendeurdag bewust het springkasteel vooraan op de parking tussen het gebouw van de opvang en het tweedehandswinkeltje. Waar ze dit vroeger achteraan plaatsden, doen ze dat nu anders om meer de verbinding te kunnen maken tussen de aanwezige initiatieven. Zo probeerden ze bezoekers warm te

maken om niet alleen de opvang, maar ook de tweedehandswinkel te bezoeken. Daarnaast werden op de opendeurdag ook medewerkers van de sportdienst en de jeugddienst uitgenodigd, om zo nog meer de brug te kunnen maken tussen de verschillende werkingen.

Samenwerken met scholen

Buitenschoolse opvang Dolfijn in Hoeselt wil de bekendheid van de opvang bij een divers publiek aan gezinnen vergroten door samen te werken met de scholen. Voorheen kregen ouders via de scholen een papiertje mee met wat uitleg over de opvang. Een gezicht werkt natuurlijk beter, bedachten ze. Daarom zijn vanaf nu kinderbegeleiders van de opvang aanwezig in de scholen tijdens de infomomenten gekoppeld aan de instapmomenten van de scholen. Zo kunnen ze zelf uitleg geven aan de ouders, meteen een forum creëren voor vragen en op die manier hun bekendheid op een voor ouders laagdrempelige manier vergroten.

Methodieken en bronnen

Meer lezen?

Wil je meer weten over het onderwerp samenwerken in functie van toegankelijkheid, dan kan je inspiratie halen uit deze publicaties:

Vandevoort, L., & Libin, L. (z.j.). *De sociale functie van kinderopvang*. Brussel: Politeia: Brussel..

VBJK (2004). *Handleiding. Buurtgerichte kinderopvang*. VBJK: Gent.

VBJK (2007). *Bruggen bouwen. Kinderopvang en inburgering. Samenwerken aan toegankelijkheid*. VBJK: Gent.

VBJK (2009). *Kinderopvang met sociale functie*. Uitgeverij SWP: Amsterdam.

VBJK (2017). *Huis van het Kind In-Zicht*. VBJK: Gent.

VVSG- Steunpunt Kinderopvang (2017). *Samenwerking met externe personen of organisaties i.f.v. een toegankelijke kinderopvang*.

<http://kdv.steunpuntkinderopvang.be/werkinstrument/samenwerking-met-externe-persone-organisaties-ivf-een-toegankelijke-kinderopvang>

<http://dvo.steunpuntkinderopvang.be/werkinstrument/samenwerking-met-externe-personen-organisaties-ivf-een-toegankelijke-kinderopvang>

<http://ibo.steunpuntkinderopvang.be/werkinstrument/samenwerking-met-externe-personen-organisaties-ivf-een-toegankelijke-kinderopvang>

Mogelijke methodieken om het thema bespreekbaar te maken

Delagrangé, J. et al. *Kwaliteit Troef: het pedagogisch raamwerk baby's en peuters wordt kinderspel*. Poiteia: Brussel.

In het spel Kwaliteit Troef zijn er enkele kaartjes die van toepassing zijn op dit thema:

'Met welke voorziening of dienst werk je goed samen? Wat doe je om deze samenwerking goed te laten verlopen?' Meer info vind je terug in de handleiding p 43.

'Beschrijf alle momenten waarop je overlegt met anderen. Bedenk er één extra dat ervoor zou kunnen zorgen dat je nog beter (samen)werkt.' Meer info vind je terug in de handleiding p 45.

'Om na te denken over het eigen functioneren heb je anderen nodig.' Meer info vind je terug in de handleiding p 50.

'Wat als de buurt jou uitdaagt om hen meer bij je opvang te betrekken of zelf zichtbaar te zijn in de buurt?' Meer info vind je terug in de handleiding op p 37.

'Maak een tekening van je opvanglocatie en duid ook aan met welke partners of organisaties je samenwerkt. Zijn er nog andere interessante partners in de buurt?' Meer info vind je terug in de handleiding p 36.

VBJK (2018) [Filmpje]. Ubuntu in Tierlantuin. Geraadpleegd op 8 februari 2019 via <https://vimeo.com/231047118>

'Ubuntu' is een documentaire over het kinderdagverblijf Tierlantuin in Gent. De film legt de nadruk op de idee dat een kinderdagverblijf geen eiland is. Het is een plek waar kinderen, ouders en anderen elkaar ontmoeten en beïnvloeden. Deze film inspireert andere voorzieningen die met kinderen werken om samen te werken met andere organisaties, om diversiteit te respecteren en om vreedzaam samen te leven.

VVSG-Steunpunt Kinderopvang, Vlaams welzijnsverbond, Kind en Gezin en de Gezinsbond (2017). *Doe pakket toegankelijke kinderopvang voor iedereen*. Geraadpleegd op 8 februari 2019 via <https://www.kindengezin.be/kinderopvang/lokaal/doe-pakket-toegankelijke-kinderopvang/>

Toegankelijke kinderopvang kan je realiseren door lokaal samen te werken met kinderopvang, met organisaties die gezinnen ondersteunen en met toeleiders. Kind en Gezin, VVSG, Vlaams Welzijnsverbond en de Gezinsbond maakten samen een doe-pakket om de sociale functie van kinderopvang lokaal aan te pakken. Het pakket bestaat uit verschillende modules en biedt een praktische leidraad aan de trekker of voorzitter van het lokale netwerk.